

www.e-rara.ch

Petri Bembi, patricii Veneti quaecunq̄ue usquam prodierunt opera

Bembo, Pietro

Basileae, 1567

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-16>

Petri Bembi epistolarum familiarium liber primus

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [\[Link\]](#)

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [\[Link\]](#)

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [\[Link\]](#)

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [\[Link\]](#)

PETRI BEMBI EPI
STOLARVM FAMILIARIVM

LIBER PRIMVS.

AD FVNDVM SALETIANVM.

Petrus Bembus Ioan. Alexandro Vrticio
præceptorî S. P. D.

PTABAM equidem, vt semper multū, nūc
verò maximè, te videre & colloqui. vt de ad-
discendis Græcorū literis, quod tu sæpe mihi
suasisti, deq; profectiois meæ consilio, quod
adhuc te laet, & prudentiam, & amorem in me tuum, vt
debebam, consulere. Erat enim æquissimum, vt quem ego
vnum, secundum Bembum patrem meum, omnium hominum
colui maximè, & cuius cum propè in sinu altus, tum consi-
lijs & præceptis semper vsus sum, ab eodem etiam sententiã
peterem ijs in rebus, quæ magnoperè ad totius meæ vitæ ra-
tiones pertinerent. Sed cum existimarem fore, vt antequam
quicquam statuerem, ad te veniendi tempus mihi non deef-
set, repente omnia ita sunt immutata, vt & consilium pro-
fectiois capere, & profectioñe maturare coactus sim, sic
profectò, te vt conuenire non potuerim. Huius festinationis
causam Carolus frater meus ad te deferet: itaq; nihil de ea
nunc quidem. De meo autè consilio volui ad te ipse perscri-
bere ex Noniani bibliothecula, in qua erã cum has ad te li-
teras dabam: ad quod quidem consilium capiendum, eo so-
lutor fui, quòd id abs te probatū iri non dubitavi ex ijs ser-
monibus, quos tu mecum proximè, cum vnà fuimus, habui-
sti: eos te memoria tenere arbitror. Sed venio ad consilium

meum. Est in Sicilia Messanae Constantinus Lascaris, vir nō modò Græcus, sed etiā Byzantius: quæ quidem vrbs sola ex vniuersa Græcia retinere probitatem illam Atticam antiqui sermonis, si qua residet adhuc quidem eius linguæ probitas, planè dicitur. Eaq; in vrbe ludum aperuit, exercuitq; multos iam annos, & castè, nec sine dignitate. Is valde omniū hominum sermone laudatur. Scripsit de primis Grāmatices elementis librum ad insituendos pueros, qui habetur & legitur. Hunc ego illum esse statueram, qui me doceret, si tu annuisses, vel propterea quòd esset ipse in eiusmodi doctrina facile princeps (est autem ab optimis doctoribus ars omnis haurienda) vel quia in Sicilia eam artem exerceret, vbi non domesticis curis, non publicis, non amicorū officijs, non paternis vllis muneribus à discendi studio interpellarer, eò si me contulisset. Quod cum mihi placuisset, essemq; de eo cū Angelo Gabriele meo loquutus, sic ab eo discepsi, vt se mecū ad idem muneris venturū esse diceret: ego aut̄ illi etiam gratias agerem, quòd se mihi comitē profiteretur. Iis ita constitutis rebus, dies aliquot iam abierant, cum mihi esset persuasissimū nihil aggredi, nisi tu meum consiliū probauisses. Nunc autē cum planè cogar te non salutato proficisci, serā animo æquiore, propterea quòd non vereor, ne tu id nō solum probes, sed etiā gaudeas, ausum me esse tantum viæ capessere, vt aliquando eum sermonem addiscerem, quo tu carendum mihi esse nō putasti, qui me Latinas literas docuisses. Habes consiliū profectiois meæ, de quo vtinā tibi antea scripsissem, pacatiore animo in viam me darem. Nunc is me scrupulus tenet, & puto tenebit quoad abs te literas accipiam: quod tamen tardè video fore. Nam Bembus quidem pater, posteaquā meum cognouit ea in re animum, me etiā collau-

collaudauit: neq; vllum boni patris officium prætermisit, vt nihil mihi deesset cum ad profectiōē, tum multò magis etiā ad mansiōem, quam minus annuam futuram non dubitabat: ego verò etiam binam puto fore, sed nolui eius molestiam augere, vt existimaret se tam longo in desiderio mei futurum. Itaq; cras naui ad Fossam Clodiam, quod velim dii approbent: reliquū iter in equis conficiemus. Vale. Quarto Cal. April. M. CCCC. LXXXII. De Noniano.

P A T A V I V M.

P. B. Ioanni Alexandro Vrticio præceptori S. P. D.

GRATIAE mihi tuæ literæ fuerūt, quibus mihi de re-ditu è Sicilia meo gratularis. Video etiam quàm gaudeas, quòd statuerim istic esse ad rationes studiorū meorum perse-quendas: quæ tamen mihi multò certè iucundiora futura sunt, si te (quod spero) duces habuero non ipsorum modò studiorum, quorum mihi et dux et moderator semper fuis-ti, verum etiā reliquæ meæ vitæ. Quòd verò scribis te noūū viuendi consilium cogitare, intelligo quorsum euadas. Te autem pro tuo in me amore, proq; mea erga te obseruan-tia et pietate, oro obsecroq; , ne quid deliberes antequàm te videam: quod ipsum tamen breui futurum puto. Multum porrò interest vtriusq; nostrū, vt te alloquar antequàm aliquid noui aggrediare. Vale. Sextodecimo Calend. Sept. M. CCCC. LXXXV. Venetijs.

P A T A V I V M.

P. B. Ioanni Alexandro Vrticio præceptori S. P. D.

CAESARIS Commentarios, quos petijsti, dedi Lyco

meo ad te perferendos. Liber de Gallia, quem requiris, est is quidem apud Bembum patrem, ferè cum reliquis meis libris omnibus. Scripsi autem, vt illum mihi mitterent. Ad colles Euganeos quòd me inuitas, est mihi gratum. Nunquam ad id propensiore animo fui, quàm nunc sum: sed nollem te tuosq; comites demorari. Tantum habeto, me ad te, cum primum potero, esse venturum. De Aurelio quod quæris, is Taurisum nudiusfertius est profectus. Vale. Septimo Calendas Septemb. M. CCCC. LXXXV. De Noniano.

V E N E T I A S.

P. B. Bernardo Bembo patri S.P.D.

MESSANAM venimus ad quartum Nonas Maias, nauigatione vsi perincommoda: quod viæ, cum discedens à te, pedibus me facturum putarè, mutavi consilium cum essem Neapoli, propter hospitiorum infrequentiam, tum ipsa hospitia ab omnibus rebus imparatissima. Itaq; nauiculam naeti, decimo die Sicilia tetigimus nauscantes: sed absterfit nobis omnem molestiam Constantini Lascaris humanissima congressio, qui nos excepit libentissime, & liberaliter est pollicitus: idq; re præstat. Erudimur enim mira ipsius diligentia, tum amore propè paterno. Omnino nihil illo senne humanius, nihil sanctius: reliqua etiam omnia satis ex sententia. Vrbs præclaro loco posita ad mare, portu amplo atq; tutissimo: aëris mira temperies: annonæ rerum ad victum omnium, cum vilis, tum luculenta: quæ tibi nota esse volui, vt confideres, nos hîc etiam cum voluptate futuros. Helenæ matri meæ multam salutem, & Carolo fratri, & Antonie sorori. Vale mi pater optime atq; optatissime. Tertio Cal. Iunias, M. CCCC. LXXXII. Messana.

Venetias.

V E N E T I A S.

P. B. Bernardo Bembo patri & Paulo Pifano Triumviris S. P. D.

BAPTISTAE Barzizij medici atq; philosophi, hominis & omni virtutum genere perornati, & mihi amicissimi causam, vel salutem potius & fortunas omnis comendo vobis maiorem in modum. Huius rem totam, vos, si iam (vt arbitror) ex ipso cognouistis, puto eum mea commendatione non egere: satis enim vobis illum, uel cause genus, vel ipsius sanctitas, & summa virtus commendauit. Sin autem non cognouistis, date operam (obsecro) vt virum egregium & innocentem, maleuolorum hominum calumnia & dolo malo creptum è sinu coniugis, ex amplexu suorum, errantem tot annos, & iam senem, patrie tandem & ciuibus, & domui suae restituat. Ego cum eius causa vehementer laboro, tum vestrae dignitatis & fidei interesse plurimum existimo, ne is vestram opem frustra imploret. Quid enim iniustius, quam si à doctis & sanctis viris, homo innocentissimus, philosophus praestantissimus deseratur? Quod si is aliquando per vos restitutus redierit ad suos, pulcherrime vos confido, in meq; recipio, operam vestram & officium posuisse, existimatuos. Valete. Tertio Cal. Maias, M. CCCC. LXXXV. Patauio.

V E N E T I A S.

P. B. Bernardo Bembo patri S. P. D.

DOLOREM meum, quem quidem incredibilem ex Helene matris meae, foeminae innocentissimae mihiq; charissimae morte percepi, illae ipsae tuae literae quae attulerunt, magna ex parte etiam lenierunt, mirabiliterq; temperaue-

runt. Eodem enim tēpore, & illam extinctā esse, & te hanc fortunæ iniuriā fortiter ac prudenter ferre cognoui. Quod quidem mihi, si in tanto mœrore iucunditati locus aliquis dari potuit, iucundissimum: si nō potuit, opportunissimum certè fuit. Nam cūm duæ essent causæ, quibus maximè commoueri debui ad luctū: vna, quòd me parente optima meiq; amantissima orbatū viderem: altera, quòd te priuari lectissima prudentissimaq; coniuge, cum qua duodequingenta annos sine vlla querela concordissimè vixisses, tibi patri meo acerbissimum atq; luctuosissimū putarem futurum. Harum duarum causarum altera, me abs te leuari sentiebam, cūm ipsis in literis tuis, quas mihi eius rei nuncias miserat, plurimas rationes colligeres, quibus me consolaberis, admoneresq; vt ea prudentia, quam (vt ipse aiebas) præ me ferre cæteris in rebus soleo, etiam hoc tempore vterer. Non enim video qui me cōsolari potueris, nisi te prius ipse fuisses consolatus. Itaq; vna causa doloris (vt dixi) abs te leuatum puto: non quòd te, tam profundo accepto vulnere, nihil omnino dolere, nihil lamentari existimem (carere enim sensibus non possumus, vt ea quæ nobis in vita cūm charissima, tum iucundissima fuerunt, amisisse nō molestè feramus) sed in ipsa molestia tenere quendam modum, & adhibere quasi dominam & magistrā sensibus rationem planè possumus. Id qui sunt assequuti, magnū eos à dijs immortalibus beneficium consequutos puto: aduersa enim atque acerba omnia moderatè ac temperanter ferunt. Quod quoniam te præstare video, liberor eo dolore, qui, si tuas literas non legissem, planè me confecisset. Restat altera causa doloris, eius mulieris (quæ quidem mihi, secundum te, rerum omnium quæ sub cœlo sunt, charissima iucundissimaq; semper fuit) ipsa priuatio,

uatio atq; amissio: quo dolore me nulla tēporis longinquitas liberabit. Quandiu enim me meus memoriæ sensus non relinquet, tandiu doleam necesse est illius morte, maximum mihi meæ vitæ præsidium atq; solatiū esse sublatum. Quæ enim res mihi vnquam accidere potuit tam acerba, tamq; dura, cuius ego non in illa viua, cum mærori consolationē, tum iacturæ compensationē inuenerim? Quos euentus rerū secundos, quas honestas voluptates, quas dignitates, quem honorem mea mihi studia, curæ, vigiliæ pepererunt, quibus in omnibus assequendis rebus, non illius planè, vel industria, vel labor, vel consilium & pietas mihi præstò fuerit? Illa me presentem fouebat, absentem tuebatur: hilari, mœrenti, ocioso, laborioso, opportuna mihi æquè atque suauissima semper fuit. Quam ob rem illius morte quin angar, & dolore afficiar donec viuam, atq; illi superero, nunquam profectò erit. Quoniã verò tu, cum quidem vel easdem ipsas dolendi atque mœrendi causas habeas, quas ego habeo, vel etiam aliquanto plures atq; iustiores, adhibes tamen dolori tuo modū: vtar equidem tuo exemplo, cum hac de causa, tum propterea, quia me multum tuarum literarum cohortatio, ad molestiam cohibendam, & ad luctus compescendos commouit: neq; committam vt qui te patrem meum superstitem habeam, aliquid putem contigisse mihi posse, non moderate ferendum. Itaq; cum dolebo (dolebo autem, vt dixi, semper) temperatè id faciam, quemadmodum te facere video, nisi me decipis, idq; falso te ostendis facere, quò me facilius consolere. Qua in re si mihi persuadere possem, dissimulatione te vtī doloris tui, agerē tecū multis verbis, conarerq; ostendere nihil tibi accidisse, quod agrè, aut etiam non tranquille tibi ferendū existimares. Quid enim tu non tranquil-

le feras, vxorẽ tuam optimã , prudentissimãq; foemina, ex
 qua liberos susceperis, qui tibi etiam nepotes iucundissimos
 procreauerunt, clarissimi nominis, summãq; dignitatis mu-
 lierem, septuaginta propè annos natam, integris semper v-
 sam sensibus, inter tuas & suorum manus, pacato ac tran-
 quillo animo deceßisse? Ecquæ tu maiora, atq; vberiora,
 vt tibi ex illa contingeret, cum eam vxorẽ ducebas, posce-
 re, atq; optare munera à dijs immortalibus potuisses, quàm
 ea quæ cõmemoro, tibiq; contigerunt? Non est tuæ pruden-
 tiæ, mi pater, aut etiam patientiæ, qua quidem virtute, mihi
 vnus omnes philosophos superasse semper es visus, quibus
 de rebus maximas etiam dijs immortalibus agere gratias
 debeas, quòd ijs longissimo tempore fueris potitus, eas res
 cum à te tandem reposcant ij qui dederunt, te inuitum resti-
 tuere, & tanquam noua atq; inopinata perpeßum lamenta-
 ri. Sed quoniam omnino, quæ mihi à te scripta sunt, ea pla-
 nè omnia puto ex animi tui sententia esse profecta, teq; ita
 sentire quemadmodum scribis existimo: non faciam, cum
 impudenter, vt in quo ipse tibi optimè omnium consului-
 sti, ego quoque in eo tibi meum consilium explicem qua-
 si præstantius tuo: tum ineptè, vt qui me vberimè pruden-
 tissimèq; consolaris, egere consolatione existimem: itaq; ipse
 etiam mittendis literis ad te leuandum & consolandum ac-
 cedam. Redeo igitur ad illud, vt tibi affirmem, etiam in alte-
 ra illa causa doloris mei minuenda atq; lenienda, illam i-
 psam consolationem tuam, multum & profecisse iam, & es-
 se in dies profuturam. Quantò enim eam sepius lego, aut
 mecum ea quæ scribis considero, tantò me magis colligo at-
 que confirmo, venioq; in eam sententiam, vt & istud mali
 quod nobis nunc contigit, & quicquid alicui potest contin-
 gere

gere aduersi atq; duri, à quo quidem absit culpa, id omne existimem non immoderate esse ferendum. Itaq; quam opportuna mihi, quamq; fructuosa tua remedia fuerint, vides: quæ quidem alteram mœroris mei causam abstulerunt, alteram lenierūt. Quæ cum ita se habeant, te tuo pacato & sedato animo, me meis, non nimium fractis luctu & lamentatione sensibus, cogitare decet, qua ratione illius vita sanctæ manes optimos atq; sanctissimos, deq; nobis optime meritos, charissimamq; memoriam, præstantius atq; laudabilius prosequamur. In quo quidem, quoniam multa iam te conari præclare intelligo, dabo ipse operam, vt quicquid in me amoris illa, dum viueret, quicquid studij, officij, pietatis cōtulit, nō frustra, neq; temerè videatur contulisse. Vale. Decimo Cal. Decemb. M. D. IX. Urbino.

F L O R E N T I A M.

P. B. Angelo Politiano S. P. D.

REDDIDERE mihi Sicilienses negotiatores codicillos tuos, quibus petebas vt Constantinū conuenirēt atq; ab eo tibi Claudiani Gigantomachiã, quam habere illum audieras, impetrarent: meq; hic si reperissent, salute plurima impertirent tuis verbis, rogarentq; ea in re vt sibi adesset: quod me certò esse facturum confidebas. Sanè eas literas lubenter legi: erant enim tua manu scriptæ. Feci etiã, quod volebas facere me. Nemo est enim doctorū hominū, quos ego omnes sanctissimè mehercule omniū & purissimè colo, cui gratificari porrò tam cupiã, quàm tibi. Verum quã habet Constantinus Claudiani Gigantomachiã, ea potius Blatto-machia est. Etenim annis superioribus, dum inter vetustos quosdã, ac iam propè defletos libros, quos ei nō doctus ho-

mo quidam dono dederat, singula ipse (vt sui moris est) diligenter inspiceret, cum Hesiodi fragmentis in charta extreme pagine proxima, Claudiani Gigantomachiae titulum reperit, & pauculos tantummodo hexametros: tum alter ad iterum chartam, in qua Opus desinebat: caetera tinea depulauerat ita, vt legi non possent: haec quoque ipsa corrupta et infida satis, vt quae ab indoctis librarijs describuntur. At poterant fortasse corrigi, dices, quae te offenderunt. Sanè sic est, neque ego id non cogitavi: sed sum veritus ne si emendare tibi librum voluisssem, Phormionem Philosophum imitarer, ausum imperatori Hannibali praecipere, quibus artibus optime res ipsa procederet militaris. Igitur quae habui, ita vt erant, huic epistolae subtexui. Quanquam in illis ipsis quae desiderantur, non valde multum amisimus. Nam ex versuum numero, quem eo in libro eiq; Operi librarius supputauit, Gigantomachiam omnem carminibus CXXXV constare tutemet videbis: vt credibile planè sit, Claudianum eò in poemate conscribendo, lusisse potius, quam vllum poetae sibi nomen quaesuisse. Constantinus te saluere plurimum iubet: is te sic admiratur vt amet: sic amat, vt in quo tibi vsui esse vel cura eius, vel studium, vel etiam labor possit, nihil sis ab eò frustra postulaturus. Ego & Angelus Gabrieles meus, idem in te amando mihi, qui etiam in studijs literarum socius, Ioanni Mirandulae Pico tuo, imò verius Phoenici hominum (vt ipse ais) plurimam salutem dicimus. Vale. Quarto-decimo Cal. Decemb. M. CCCCLXXXIII. Messana.

AD FORVM IVLII.

P. B. Hieronyno Saorniano S. P. D.

ACCEPI cum tuis literis puerum quem ad me missi, mihi iam propterea gratum, quod abs te venit. Eius indo-
les

les satis ingenua est & libero digna. Animus (vt mihi visus est) cum mei studiosus, tum ad discendum multò promptissimus. In quo alterũ diligo: alterũ curabo, vt si quam ille de me spem coeperit, ea ne frustretur. Magdalene tuæ velim dicas, subiratũ ei me esse, quòd tibi semper filias pariat. Opto Hieronymum paruulum dari mihi, qui cum ludam. Vale.
 Quarto Calen. Ian. M. CCCC. LXXXIII. Venetijs.

M E S S A N A M.

P. B. Ioanni Baptiste Stato, Iuliani Cardinalis Sancti Petri ad uincula familiari,
 S. P. D.

VELLEM ita fortuna tulisset, vt aut tecũ ego & Angelus meus in Sicilia mansissemus, aut tu nobiscum Venetias traiecisses. Certè neq; in vllò nostri desiderio esses nunc quidem, nam esse in aliquo sanè puto: neq; nos in tanto tui, non dicam desiderio, sed planè etiã mœrore versaremur: sumus autem in maximo, tum quia post discessum nostrum literas abs te nõ modò nullas accepimus, sed ne vocem quidem: tum quia scimus, & quàm te iam pertæsum sit eorum negotiorũ quibus detinere, & quàm cupias Italiam nõ iam modò prospectare, sed etiam tangere. Quod ad nos attinet, reuecti sumus sospites ad nostros lares, qui nos hilare susceperunt: salui parentes, salui nostri omnes, & apud vtrosq; rectè. Angelus ex sorore nouam prolem: ego Bernardũ patrem meum, in amplissimo magistratu triumuiratus constitutum: sororem iuueni egregio nuptui collocatam, atque eam prægnantem reperi. Aduentus noster quo insperator, eo etiam gratior fuit: neque enim expectabamur, nisi cum triremibus Hispaniensibus. Nam Britannienses, in quibus scripsera-

mus nos venturos, istinc (vt scis) etiam sine nostris literis
 soluerunt, atque huc appulerunt octauo ante nos die. Post
 primos dies quos totos dedimus salutationibus congressi-
 busq; amicorū, ego Patauium concessi, inde in Noniarum:
 ibi confeci integrum triduum, quod mihi visus sum non ru-
 sticari, sed viuere. Ceterum ne quid desideres de ratione stu-
 diorum nostrorum, statuimus vterq; Patauium secedere, &
 philosophiæ nos tradere, sic tamen, vt ne omnino poeticiæ
 nuncium remittamus, quæ me quidem mirabiliter delectat.
 Interea in comparanda Græcorum librorū bibliotheca de-
 tinemur. De Gallorum in Italia aduentu, puto te audiuisse.
 Vox hic erat, Alpes Regem traiecisse, & consedissee aliquot
 dies Susæ oppido Cisalpino, tum in Salasis iam esse: quæ res
 aliquantum hominum mentes cōmouit, aures sanè impleuit
 magnis rumoribus. Cum Neapolitanus, tum Mediolanensis
 exercitus, castra in Flaminia posuere: nec absunt longius
 XVI. mil. passuum. Signa nondum contulere, nec creditur
 collaturi. Classes quid conentur, quo in mari sint, quod mi-
 nus longè abes, puto te omnia temporius, quàm nos intelle-
 xisse. Quod si verà sunt quæ nunciantur, & Rex Gallorū is
 erit, qui esse debebit, magna iam fundamenta iecit victoriæ
 suæ. Sed vt ad te redeam, & ad quercū illam tuam, quā qui-
 dem excidere nec Hispaniæ secures potuerunt, neq; poterunt
 vllæ, non queo dicere quanta in expectatione sit omniū pla-
 nè iam hominum. Itaque breui puto fore, sub eius vmbra tu
 vtrinq; in aurē facile vt dormias. Ferrando Acunio Siciliæ
 Proregi, cuius ego virtutem, temperatiā, grauitatem, hu-
 manitatem, nec admirari vnquam desino, nec laudare satis
 possum, plurimā salutem dicito meis & Angeli mei verbis:
 Pruina nostro etiam. Politiani poemata habebis cum his li-
 teris.

teris. Colam puerū, cūm veneris, tecum adducito, aut si non
 venies, ad nos mitto: mihi enim gratius facere nihil potes.
 Ille si erit mecum, facultatis ad discendum tantum habebit,
 quantum volet: neq; sibi quicquam deerit, non præcepto-
 rum copia, non librorum supellex, non ocium. Id quid sit,
 ipse puto cognoscet. Nos te vehementer expectamus. Va-
 le. XXII. Calen. Octobris. M. CCCC. LXXXVIII.
 Venetijs.

M E S S A N A M.

P. B. Ioanni Baptistæ Stato S. P. D.

SCRIPSI ad te proximis diebus plenam epistolam re-
 rum omnium, quas te scire velle arbitrabar: nunc autem
 valde coniector, te iam è Sicilia decessisse: quanquam qui-
 dem in scribendo mihi coniectura tecum vti non licet: nam
 de te, post nostrum discessum, nihil dum etiam audiebamus.
 Quod si hæc te nostræ literæ nō offendent, in tam parua ia-
 ctura nihil querar. Mallem etiam (quod spero) frustra scri-
 psisse me, teq; iam impositum nostris triremibus aduenta-
 re, quæ in nostro mari vel sunt iam, vel diu abesse non po-
 terunt. Ego tamen neque nihil prorsus, neq; singula perse-
 quar, sed vtar breuitate. Itaque Bembi, & Gabrieles tui o-
 mnes valēt. Bembus pater meus valde te amat, valde tibi o-
 mnia vult, quæ optas, euenire. Nos Patauiū secessimus, quod
 tibi antea scripseram facturos esse nos, ad otia literarum,
 præsertimq; philosophiæ. Res Gallicæ, quando iam hyems
 est, refrixerunt. Tu vale, ac veni: sed quid, quid aliud volebā
 dicere? Etiam. Caue ne Colam puerum nobis defraudes. Ni-
 hil ei deerit ad bonas literas perdiscendas, quod cupere ipse
 mihi maximè videbatur, sibi si ipse non deerit. Vale. Cæ-

lend. Octobris, M. CCCCLXXXIII. Ex Suburbano Patauino.

VENETIAS.

P. B. Marco Sanuto, Prætorî Bergomatium designato S. P. D.

QVIA nesciebam, an conuenire te possem antequam proficiscerere, statui per literas ea petere abs te, quamobrè te maximè conuentū cupiebam. Cum Dauide Brembate longa mihi necessitudo est, & hospitium vetus. Eum ego, cum propter spectatam vitæ integritatē, virtutem, mores liberalissimos, tum quia me ipse vnum omnium impensius diligit, ita amo, vt neminem magis ex omnibus hospitibus meis. Is me etiam compatrem sibi appellauit, in initiando filio suo Coriolano. In summa, nihil est, quod me ei debere non putē, ea me ille beneuolentia prosequitur, atq; illum ego. Est præterea Vincentius Brissanus, huic Dauidi, quē dixi, longa vitæ consuetudine vnicè charus: mihi etiā, cum ea ipsa de causa, tum certè propter morum suauitatē, & studiorum similitudinē, quibus vtriq; delectamur, iucundissimus. Hos ego vnos ex omni Bergomatium ciuitate, cuius tibi Prætor gerendus est, magnopere amo, & vtor familiarissimè, iam inde à Bernardi Bembi patris mei Bergomensis Prætura, quòd cognoueram & bonos, & probos viros, & gratos homines, & planè dignos, quos mihi & amandos, & tuendos susciperem. Peto igitur à te maiorem in modum, vt cum illò veneris, amplectare eos mea causa, suscipias in fidem tuam, ornes etiam, quibus rebus honestè possis: putesq; te mihi ipsi dare, quicquid in illos conferes vel officij, vel liberalitatis. Spondeo autem tibi, bene te officium positurum: homines enim cognosces tua amicitia, tuaq; familiaritate dignissimos.

gnissimos. Vale. Non. Nouem. M. CCCC, LXXXIV.
Ex Suburbano Patauino.

V E N E T I A S .

P. B. Nicolao Domineo S.P.D.

ACCEPI cum epistola mel & placentas abs te, vel potius cum placentis mellitâ epistolam tuâ. Rides? sic profectò erat: nihil assentatione vtor. Quæris, quâ? Belle sanè. Epistola enim in mel ceciderat, credo quia puer in manibus eam habuerit, dum liguriret, atque ita ceciderit. Iam mihi videor placentas tibi persoluisse, hoc ænigmate soluto. Mel ipsæ tuæ literæ combiberunt. Itaque nihil tibi debeo, nisi epistolam. Eam tibi nunc dependo his literis. Vides vt tecum iocer? Quod ais de Ruzerio, ego ad illum scripsi statim, vt mihi tuæ literæ sunt redditæ. Epistolam reliqui Angelo Gabrieli meo huc proficiscens, Cypriano dandam ad eius fratrem. Ille statim dedit. Quare Cyprianus in culpa est, si redditæ meæ literæ non sunt. Vale. Non. Nouemb. M. CCCC, LXXXIIII. Patauio.

V E N E T I A S .

P. B. Paulo Pisano Equiti, Sextumuiro, & Triumuiro designato S.P.D.

GRATVLARI quidem me per hanc epistolam oportet, atq; vnum id planè mihi esse faciundum scio: cui autem gratuler potissimum, id mihi dubium facit, vel virtus, vel etiam felicitas tua. Nam quòd Romana legatione defunctus sis, laboriosa illa quidem & graui, quòd sospes redieris ad tuos, de eo tibi esse statuo gratulandum, idq; me tecum rectè facere puto. Quòd autem nondum etiam reuersum in pa-

triam, illa te amplissimis magistratibus honestarit, de qua te optimè meritum omnes homines prædicant, in eo mihi videtur, non tam tui, quàm etiam reipub. habitam fuisse rationem. Illa enim, ex quo te uti cœpit, vberes semper fructus ex te voluptatesq; percepit: tu verò et in ijs legationibus, quas antea gessisti, passus es permagnos fluctus laborũ, & ex his muneribus quæ nunc gerēs, maximas es, ut mihi quidem videtur, negotiorum vndas tempestatesq; perpeffurus: Tam etiam illud accedit, quòd eæ munerũ accessiones, ut ego semper existimaui, quæ in optimos ciues fiunt, non tam ad eorum pertinent dignitatem (quæ quidem aucta esse semper debet ipsa satis ex sese) quàm ad reip. gloriam sempiternam: cui quid potest esse gloriosius, quàm à viris sapientibus regi & gubernari? Quòd si tui similes, in nostra vrbe multos ciues haberemus, fortasse hæc illa esset respub. quam beatam esse dicere verè liceret. Itaq; ut ad me redeam, quo genere gratulationis utar, non satis explicatum habeo: vel habeo potius, ac planè iam scio. Nam quod in tua felicitate positum est, de eo tibi esse gratulandum puto: quod in virtute, Reip. nisi me malis tu hac epistola philosophari, ut ea vna quæ in animo sita sunt, tua demum ipsius ducam, deq; ijs tibi gratuler potissimum: quæ autem fortunæ subiecta sunt, de ijs cum rep. bene actum putem, in qua & casus, & fortuna plerunq; dominantur. Sed vides quò labor? Iam mihi est de utroq; scilicet, & tibi et reipub. gratulandum. Neq; enim vereor, ne quis me reprehendat, si nouerit mihi cum sapientissimo philosopho, & Senatore præstantissimo, esse sermonem. Sit itaq; sanè hoc Paule, sit inquam, & nobis eueniat sæpius, ut tibi & reip. gratulemur. Cupimus enim, quòd etiam optare debent omnes boni, ut & tu illam exornes semper, &

per, & illa te: ita enim & sese illustrabit illa maxime, & ipse sempiternā facies bene agendo beneq; consulendo memoriā nominis tui. Et verò enim semper optimi cuiusq; ciuis gloria cum reip. gloria coniuncta est: neq; clara esse vlla resp. potest. sine suorum ciuium splendore ac dignitate. Cæterum quod superest, gaudeo etiam plurimum mihi, qui te in Triumviratu video collegā Bembi patris mei fore, quem quidem ille vnum sibi maxime omnium optauerit contigisse, posteaquam ei Marcum Sanutū collegam alterum Prætura Bergomensis eripuit. Vale Decimo Calend. Maias. M. CCCC. LXXXV. Patauio.

BERGOMVM.

P. B. Paulo Pisano Equiti, Prætori Bergomatum, S.P.D.

QVIA non est obscurum quàm me ames, neque ipse possum facere, quin tibi commendem eos, qui cum optimi viri sint, & mihi aliqua necessitudine coniuncti, putant se abs te suum ius, me petente, assequi posse facilius: neq; tu debes recusare, quo minus multos tibi obliges honestos homines, pro quibus veteres tui familiares te rogant, præsertim ijs in rebus, in quibus (quæ tua est humanitas) nõ tu illis quidem deesses, etiam si te nemo rogaret. Itaque Petrum Franciscum Manzonium, patre orbatum optimo sanè viro, commendo tibi diligentissimè. Is contra patruos agit, qui in petitione summæ quam ei debent, Bergomatium cuiusdam legis auxilio, satis imbecillæ quidem ac leuis, rem iniuste impediunt, contra Patauimorū leges grauissimas, quorum ille municeps est. Peto igitur à te, vt rem cognoscas, & cum primum poteris iudices, nec patiaris probum hominē & mihi

in ea necessitudine, quam cum Patauinis habeo, coniunctissimum, eludi, & frustrari ab iniquis viris. Non dicā plura, ne aut amici causae videar, aut amori erga me tuo diffidere. Vnum addam: quantū tuae operae Manzonio praestiteris hac in re, tantum me amari abs te posthac existimaturū. Vale. Septimo Cal. August. M. I. I. D. Ferraria.

VENETIAS.

P. B. Marco Sanuto, & Paulo Pisano Equiti, Quintumuiris S. P. D.

BARTHOLOMAEI fratris causam & dignitatem, cuius tuendae atq; augendae occasionem, fortuna maximam posuit in vestri Collegij potestate, cōmendo vobis maiorem in modum. Qua quidem in re nihil mehercule nunc scriberem, cum & sciam Bembum patrem meum id fecisse diligentissimè, & ipse satis existimem vos pro nostra necessitudine libenter omnia quaecunq; ad nostrā dignitatem pertineant, vestra sponte suscepturos. Sed mouit me, cum summus erga me amor, summaq; charitas fratris mei, cui ego parē meam charitatem & amorem praestare semper cupio: tum opinio ipsa de vobis mea. Quia enim vtrunq; vestrum eo loco propè habeo, quo patrem ipsum meum, putavi ad illam vestrā veterē in nos, & in omni tempore per se propensam voluntatem, & nunc patris mei postulationibus excitatā, si accederet stimulus aliquis fidei & obseruantiae erga vos meae, fore vt in eam curam animo citatiore incumberetis. Sed quoniā vel ex patris literis, vel de Marcello sororis meae viro, aut etiā de ipso fratre meo, quibus ille in rebus vestro auxilio egeat cognouistis, nolo agere vobiscū multis verbis, praesertim hominibus occupatissimis. Itaq; à vobis breuiter & familia-

familiariter etiam atq; etiam peto, vt quicquid in me, quicquid in patrem meum, vniuersamq; nostram familiam, de studio vestro, de gratia, de autoritate, de opera, estis vlllo vnquam tempore collaturi, id omne nunc in fratris mei causam conferatis. Nihil erit aliud, quod à vobis petere nostra familia tanta contentione debeat, quanta hoc petit: nihil ferè, quod illi à vobis equè magnū tribui possit. Quamquam quidem nō tam est id magnū ipsum sua mole ac pondere, quam nostra ipsorum existimatione & voluntate: neque minus cum reip. vtilitate, quam cum fratris mei dignitate coniunctum. In quo si tantum valebimus apud vos, quantum sanè debemus, dabo ipse operam pro mea portione, vt vos vestri facti nunquam poeniteat: quos quidem etiam confido reipub. causa, magnos ex ea re fructus percepturos: resp. ipsa certè percipiet. Valete. Tertio Cal. Iunias, M. I D. Ferraria.

AD FORVM IVLII.

P. B. Ioanni Cynthio S. P. D.

A C C E P I post discessum tuum binas literas abs te, quarum altere me delectarūt, quòd cum ijs erant Philomusi, docti hominis literae ad me, cui ego statim rescripsi. In alteris nihil erat noui, nisi quòd tibi non probabatur consiliū profectiois meae. Ego verò quid de me alij existiment minus laboro, modò ipse mihi conscius sim, rectè facere me. Illud mihi esse nō molestum nō potest, quòd proficisci me adhuc quidem nō sinit pater. Ille enim, nisi compositis animis potentissimorum populorum, mihi proficiscendum esse nō putat, quod si praescissem, aut te non dimisisssem, aut multò antè, quam de pace Italiae armis decerneretur, discessissem. Nunc aut cum eò perducta res sit, vt planè, quod velim, bre

ui quietura esse omnia videantur, spero me propediem profecturum: quod cum erit, tum quid tibi faciendum sit, poteris cognoscere. Parentes tuos, & Petrum auunculum iube saluere. Hieronymo Saorniano dic meis verbis, valeat cum sua tam festina digressione. Vix horam cum Bembo? de qua etiam nihil ei debeo, neque enim verbum ullum: quod si discessum non maturauisset, scio quibus illum beassem modis. Hunc homini scrupulum si inieceris, dabis illi offam, quam mordeat. Vale. Septimo Id. Aug. M. V D. Venetijs.

VENETIAS.

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

EGO in Noniano adhuc quidem sum: expecto autem quid egerit pater de domo, ut quid mihi agendum sit, primum sciam: de eo cum me certiore feceris. Patauii reuertar, domum curabo, parata ut sit, ut cum veneris, quae in mea diligentia posita sunt, eorum abs te nihil desideretur. Tu velim interea quae tibi mandavi perficias, ut mecum esse quamprimum & quamcomodissime possis. Olei quantum videbitur tecum adducito. Sudaε τα τροχαινοτα, valde opto ut describi mandes ex eo libro, quem scis. Fratrem tuum nollem istic esse sine te. Iam aetas ad discendum idonea, & ipse ingenio peracri, et quodego maximi facio φιλολογιο τε ηγεμουνουμδε. Proinde tu etiam atque etiam vide, quam aequum sit tam bonum ingenium inter foeminas delitescere. Tibi hoc in primis curandum censeo. Vale, Sexto Cal. Octob. M. CCCC. LXXXV. De Noniano.

VENETIAS.

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

NON fuit tanti comitijs & foro interesse, ut ludis nostris

stris careres. Nam vt scias quibus te voluptatibus defraudaueris, tres fabule actæ sunt per hos dies, Plautinæ duæ, Trinummus & Penulus: & vna Terentij, Eunuchus: quæ quidem ita placuit, vt etiam secundò & tertio sit relata. Itaque quinq; dies habuimus pulcherrimorū ludorū, ad quos cum magnus numerus confluxisset nostrorū ciuium (nostri enim morem ciuitatis) & ego singulos de te percunctarer, omnes mihi respondebant, magnū ciuem te esse factum. O præclaram reuersionem tuā. Sed heus tu, vide ne te homines magnum ciuem appellent, propterea quòd parui æstimes amicos tuos: valde enim vereor, ne tu ceteros perinde tractes, vt me soles: qui cum mihi pollicitus esses te huc venturum, nihil minus cogitauisti. Quòd si te reliqui talem experiuntur, qualem ego expertus sum, debes credere magnum ciuem non esse illum, qui parui suos ciues facit: sin autem ego vnus deludor abs te, minus id doleo, cum tu particeps non fueris mearum voluptatū. Sed hæc more nostro. Ego te vehementer expecto: qui si veneris, quanquam theatra sileant, erit tamen quòd rideamus. De Antonio nihil planè audio iamdiu. Tu si me amas, cura vt quid de illo factū sit, scire possim. Matrem tuam, & sororem, & sororis virum saluta meis verbis. Vale. Cal. Martijs. M. I D. Ferraria.

V E N E T I A S.

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

SVB ANTEA quam tibi has literas scriberem, ex cōmentario rerum vrbanaarum misso à Marcello mihi, cognoui non sine magna mea quidem voluptate, ijs comitijs quæ proximè habita sunt, aduocationē rerum publicarum, tibi omnibus suffragijs esse delatam. Quod munus, etsi neq;

nouum tibi, & mihi iam multò antè, quasi ea quæ oculis cer-
nimus, ita cogitatione præceptum contigerit, tamen quia
sciebam, quantum tua interesset hoc tempore, habere te ali-
quid publicæ curationis, vbi posses tuum ingenium exercere,
& te ostendere reip. præsertim, in quo esset nõ paruum pro-
positum pr. æmulum gloriæ laboribus tuis, coniunctum cum
magna spe augendæ rei tuæ familiaris, primùm gratulor
tibi, vt debeo, vehementer, DEO Sq; rogo, vt tibi istum ma-
gistratum fortunent: quasq; tibi difficultates & labores pro-
posuerant in sacerdotij petitione, cui tu quidem serè trien-
nium constanter magis quàm feliciter impendisti, eos & nũc
tibi isto in obeundo munere, & posthac in reliquis assequen-
dis, suo longo fauore, perpetuaq; liberalitate sarciant. De-
inde te planè rogo, vt, quoniam alteram aduocationem, quã
penè puer assequutus es, non gessisti, nunc cum gerere inci-
pies munus tuum, memineris quo in theatro, quamq; tu per-
sonam sis acturus: neq; tantum ad ea spectes, quæ tibi erunt
ante oculos, quàm etiam ea cogites, quæ sunt è longinquo fu-
tura, hoc est, vt quam expectationem hominum excitasti i-
pse de te, tua humanitate, gratia, facilitate, morum elegan-
tia, studijs deniq; nostris communibus, eam tu sustineas, aut
etiam augeas: putesq; te nunc quidem fundamenta iacere nõ
huius ætatis modò, sed planè etiam senectutis. Multum enim
interest ad omnes annos, ijs qui ad Remp. capeffendam ac-
cedunt, quales ipsi primas operas patriæ dederint, & ciui-
bus suis. Quòd si tu in eam cogitationem incubueris, in quã
incumbere sanè debes, & profectò incumbes, nisi es oblitus
tui, vt cures, vt quantum de te polliceri sibi imposterum ho-
mines possint, id omne spectetur nunc, tanquam è primis ar-
borum pomis, sic ex isto munere tuo, spondeo tibi iam te sem
per

per facillimè omnia, quæcunq; optabis, consequuturum. Ne que hæc ideo scribo, quia non mehercule tu ea multò melius dispicias, quàm ego: sed quia te valde amo, non possum facere quin ad ea, ad quæ te scio satis esse incitatum per tete, addam ipse quoq; tibi stimulum amoris & beneuolentiæ meæ. Vale. Quarto Calen. April. M. I D. Ferraria.

V E N E T I A S.

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

MAGNAM in disputationem me tuæ literæ vocauissent, si ocio abundarem, vt tu existimas: sed non abundo. Matris enim meæ peraduersa & perdifficilis valetudo, qua missella conflictatur, Patauij multos me dies tenuit, & cum hæc scriberem tenebat: quæ me scemina quantum amet, quanti faciat, multi sciunt: quantum ego illam amare debeam, quanti facere, tu es optimus testis. Itaq; non modò non sum ruri, atq; in libris & literis, quæ mihi abs te hoc tempore obijciuntur, verùm in magnis etiam curis versor noctes & dies, quæ mihi rationem omnem & sensum eripiunt scribendi. Sed tamen si se mater subleuarit, quod dijs approbantibus spero propediem futurum, & mihi licuerit esse in meo Noniano, vt possim veram causam habere ad tuas literas respondendi, faciam id quod mihi videris velle facere me: & ne fugere iudicium videar, pangam ostendamq; tibi (si poterò) villaticū nostrum ocium & agreste literarū, quod abs te accusatur, non esse posterius, aut minus præclarum vestro illo negotio forensi & vrmano, quod tantopere laudas: quanquam quidem id ipsum ocium, non tam sæpe assequor, quàm vellem. Nam abduco equidem me interdum ab omni cura rerum, cum familiarium, tum etiam publicarum, quan

tum possum, dedoq; literis: sed mehercule nescio quo pacto
 in eo consequendo, nunquam tam secundo vento vsus sum,
 quin is mihi statim reslarit, & tanquam in Euripo, si in ea
 ratione vitæ vix incoepi currere, cum reducor. Sed hæc in
 aliud tempus reijciamus. Quod ais de nuptijs nostrorū Ga-
 brielium, valde gaudeo. Quod te ad me venturum recepisti,
 nihil mihi poterit esse iucundius. Itaq; te, & Petrum Pasca-
 licum philosophum, & Oratorē Ruzerium collegam tuū,
 cum primū me a rura tetigero, vehementer expectabo: sed
 vellem etiā Harmoniū poetā, sum enim nō minus φιλέωσος,
 vt nosti, quā φιλοπότωρ. Nam Philosophū me non audeo di-
 cere. Tu fac interim valeas, & laboranti reipub. adsis angu-
 stissimis temporibus: quam nos non deseruimus, quem admo-
 dum scribis, neq; vnquam deseremus: sed tamen eius muneri-
 bus, quæ vobis magnis viris deferuntur, planè æquo animo
 caremus. Vale. Prid. Id. Sept. M.D. Patavio.

PATAVIUM.

P.B. Angelo Gabrieli S.P.D.

TRIBVS tuis literis breui respondebo. Quod non ve-
 neris eo consilio, vt te isthic cures, mihi gratū est. De re tua
 habes literas à matre tua, fœmina prudentissima, quam sum
 hodie alloquutus. Antoniū expecto cum ijs rebus, quas scri-
 bis eum adducturum. Vestem tuam habebis, quam primū
 erit cui dem. De tabellis barbaris sic habeto, me in magna
 spe esse conficiendi negocij, ita vt volumus. Te hîc esse ea de
 causa, necesse nihil est: si erit, faciam te certiozem. Ego quod
 efficere hac in re possum, cura, diligentia, studio, autoritate,
 precibus, pollicitationibus, neq; destiti agere, neq; desistam,
 Omnino tu bono animo es: & ωρεψυγίω, sic tamen, vt si asse-
 quar,

quar, quod cupimus, non erit id præter spem. Si nõ assequar
ita me defendam, *αὐτὸν γὰρ ἐδὴ δροὶ μὲν ἔχει.* Vale Decimo Cal.
Decemb. M.D. Venetijs.

PETRI BEMBI EPISTO
LARVM FAMILIARIVM
LIBER SECVNDVS.

VENETIAS.

P.B. Antonio Bolduo S.P.D.

MVM nuper de Scytha homine doctissimo in-
tellexissem, à vestro Decemuirum Collegio
Scribas publicos recenseri, vosq; in ea re, ma-
gna cura id agere, vt indoctus quisq; prætere-
tur, subrogenturq; ex omni ciuitate maximè literati viri: cõ-
stitueram cum mea, tum reip. causa te conuenire: vt si nos
quoq; hanc ad rem aliquid afferre adiumenti potuissemus
ciuibus nostris, id per te fieret, cum virum præstantissimũ,
tum quem ego vnũ ex nostris hominibus & obseruo sum-
mopere, & colo. Sed cum improuisis amicorum literis, qui-
bus Patauiũ arcessebar, impulsus, statuissem discedere, neq;
tu esses domi, hæc scripsi in nauì, putans, pro mea in te bene
uolentia & pietate, tantũ apud te ponderis habitura, quan-
tũ si præsens ea ipsa tecũ egissem. Ioannẽ Baptistam Scy-
tham, rhetorem, virum & poeticis in studijs illustrem, atq;
omnium virtutum genere perornatum, cõmendo tibi maio-
rem in modum. De huius hominis ingenio, doctrina, probi-
tate, humanitate plura scribere ad te, præsertim hoc tempo-
re, quo quidem cupio tibi esse illum quamnotissimum: nisi